



HOLLANDSE KUIFHOENDERS, TE MOOI OM WAAR TE ZIJN

Tekst en foto's: Luuk Hans, tenzij anders aangegeven.
Foto boven: Buff witkuifkriel haan, fokker Luuk Hans.

Hollandse Kuifhoenders zijn heel speciaal. Ze hebben een zogenaamde open schedel, waardoor ze een zeer bijzondere grote kuif vertonen. Hun kleurencontrast is groot, vooral de zwarte met witte kuif – de meest voorkomende kleurslag – en daardoor een lust voor het oog. Bovendien is het ras één van de oudste rassen van Nederland.

Algemeen

Is het ras wel Nederlands? De volledige naam is Hollands Kuifhoen! Toch zijn er nog diverse landen die dit betwisten en het ras als hun eigendom zien! Waar komen de kuifhoenders dan vandaan?

Hoenders komen, vóór onze jaartelling, uit Azië. Zo ook, denkt men, de kuifhoenders. Het meest waarschijnlijk via Rusland en Polen. Dan lijkt ook de Angelsaksische naam 'Polands' verklaarbaar.

Daar staat tegenover dat het kuifhoen al vroeg – 16^{de} en 17^{de} eeuw - op Nederlandse schilderijen voorkwam.

Ook in Engeland werden de kuifhoenders lange tijd 'Dutch Crested' genoemd. Om genoemde redenen spreken wij van Hollandse Kuifhoenders!

Hoewel de schare fokkers van kuifhoenders nooit groot is geweest – schrikt men terug, denkend dat dit een moeilijk te fokken en te onderhouden ras is? – heeft het ras wel altijd tot de verbeelding gesproken. Getuige ook dit poëtische citaat:

'De bloem van alle hoenders en tevens een echt Hollandsch ras zijn de Hollandsche Witkuiven. De hanen met hun schitterende kuif, sierlijk naar achter en zijwaarts overhangend met fijne, spitse sneeuw witte veertjes, waardoor dit versiersel veel weg heeft van een Japanse Chrysant. De hennen met de zuiver bolronde pompoen, die ons

doet denken aan onze geliefde Gelderse Roos of Sneeuwbal. Wat komt dat wit prachtig uit tegen dat zwarte, met kevergroen glanzende veerenpak'.

Deze poëzie gaat nog even zo door maar we weten genoeg.



Links: Uitsnede uit schilderij in kasteel Gunterstein, door H. en C. Saftleven, 1620.

Rechts: 'Vogels in het park', Melchior d'Hondecoeter, 1686. Afbeelding Rijksmuseum.



Hollandse kuifhoenders: beperkt kleurenpalet.

Naast de zwarte witkuiven ziet men regelmatig de witte witkuiven en de blauwe witkuiven. Ook de witte witkuiven kan men al bewonderen op de schilderijen van de oude 17^{de} eeuwse meesters. Een witte kuifhen figureert op verschillende schilderijen van Melchior d'Hondecoeter, regelmatig met kuikens (zonder kuifknobbels). Dat geldt niet voor de blauwe kleurslag. Nog minder ziet men de koekoek witkuif en de zwartbonte witkuif.

Het is niet bekend wanneer deze drie laatstgenoemde kleuren zijn ontstaan. Jammer genoeg ziet men deze kleurslagen te weinig op shows.



Links: Zwart witkuif haan. Fokker: Jan van den Heuvel.

In totaal zijn de kuifhoenders in Nederland in negen kleurslagen erkend. Naast de genoemde kleurslagen zijn dat de witte zwartkuif, eenkleurige zwarte, blauwe, koekoek en de geel witgezoomde.

Laatstgenoemde twee kleuren hebben we al jaren niet meer gezien op tentoonstellingen in Nederland. Gezoomde kuifhoenders komen wel regelmatig voor in Amerika.

Het meeste ziet men de zeer contrastrijke zwarte witkuif, die al in de 16^{de} eeuw voorkwam. Het meest bijzonder is het verhaal van de witte zwartkuif, die rondom het midden van de vorige eeuw is teruggefokt. Toch kwam deze kleurslag blijkbaar al voor in de 15^{de} eeuw. Daar zijn boeiende verhalen over. Niettemin een nog steeds weinig voorkomende kleurslag vanwege de hoge moeilijkheidsgraad bij het fokken.



Boven: Zwart witkuif krielhennen. Fokker: Wim Diepenbroek.

Hollandse kuifhoenkrielen

De kuifhoenkrielen zijn laat in de 19^{de} eeuw ontstaan in Engeland, maar ook in Nederland zijn de krielen ontstaan. Ze zijn erkend in dezelfde kleurslagen als de groten, hoewel er in de afgelopen jaren enkele nieuwe kleurslagen bijgekomen zijn. Zo zijn de Buff Witkuiven erkend, een kleurslag die uit Duitsland afkomstig is. Daarnaast zijn de Chocolate en Khaki Witkuifhoenkrielen erkend. Beide kleurslagen – twee zijden van dezelfde medaille – komen uit Amerika. Mooie kleurslagen die je ook bij andere rassen ziet.

De nieuwste kleurslag, die erkend is, is de Chocolatebonte Witkuifkriel. Een kleurslag die geheel van Nederlandse makelij is.

Links: Khaki kuifhoenkrielen. Fokker: Luuk Hans.





Links: Blauw witkuif hen. Fokker: Jan van den Heuvel.

Rechtsonder: Koekoek witkuif haan en hen. Fokker: Jan van den Heuvel.



Boven: Zwart zwartkuif hen. Fokker: Henk Geerts. Foto: Klaas van der Hoek.

Rechts: Zwartbont witkuif krielhen. Gallinova 2013. Fokkers: Comb. Gahrman. Foto: Jan Schaareman.



Rechts: Witte witkuif hen. Winnares op Gallinova 2010. Fokker: Jan v.d. Heuvel.



Links: Wit zwartkuif hen. Noordshow 2007. Fokker Jaap van Asselt. Foto: Ad Taks.

Onder: Nieuwste aanwinst, erkend in 2014: Chocoladebonte Witkuifkriel, haan en hen. Fokker en creator: D.W. Diepenbroek. Foto's: Jan Schaareman.

Krulveer

Bijzonder zijn de krulvederige kuifhoenders. Ze zijn in alle kleurslagen erkend die ook gelden voor normaal gevederde kuifhoenders. In groot en in kriel.

Enige jaren terug stonden de krulvederige kuifhoenders ter discussie. Vooral in Duitsland. Men was bang dat de kuif te weinig zicht zou bieden. Gelukkig is deze discussie na een paar jaar overgewaaid.

We zien vandaag de dag weer mooie krulvederige kuifhoenders. Wel krielen maar helaas nog geen grote kuifhoenders. Hopelijk gebeurt dat nog!



Rechts: Kopstudie Krulveer zwartbonte witkuif hen, met prima zicht. Foto: Hans Ringnalda.





Links: Kopstudie Krulveer zwarte witkuif, krielhaan.

Conditioneren (fatsoeneren)

Een tentoonstelling is eigenlijk een soort schoonheidswedstrijd. Het is toegestaan om de hoenders wat te fatsoeneren. Dus ook kuifhoenders. De poten (tenen!) worden van eventueel vuil ontdaan, bijgeknipt en eventueel ingevet. Zo ook de kinlellen. Dat wil zeggen, gewassen en eventueel ingevet. Niet in de laatste plaats wordt de kuif gewassen en bijgeknipt.

De kuifvorm bij de kuifhoender wordt ook beïnvloedt door het gekleurde vederbosje dat zich vóór de kuif bevindt. Lange tijd werden deze veren

weggeknipt voorafgaand aan een tentoonstelling. Echter, de voorste kuifveren hebben een andere groeirichting en zorgen voor steun aan de kuif. We noemen ze daarom ook wel steunveren van de kuif.

Hetzelfde geldt voor de gekleurde veren boven de ogen. Door deze weg te knippen is de steun weg en zakt de kuif uit en gaat naar voren en opzij hangen. Daardoor wordt het zicht – waar het om gaat! – nadelig beïnvloed.

De enige reden waarom men de gekleurde veren helemaal wegknipte in Nederland – niet in alle landen!- was dat de kuif dan ogenschijnlijk geheel wit leek. Sinds de eeuwwisseling wordt ook in ons land het gekleurde vederbosje vóór de kuif in stand gelaten, met dien verstande dat het wel mag worden bijgeknipt. Zie onderstaande tekeningen, met dank aan Hendrik Timmer.



Fig. 1: Een kuifhen, zo uit het hok gehaald, ziet er ongeveer zo uit. Daar moet dus nog wel iets aan geconditioneerd worden.

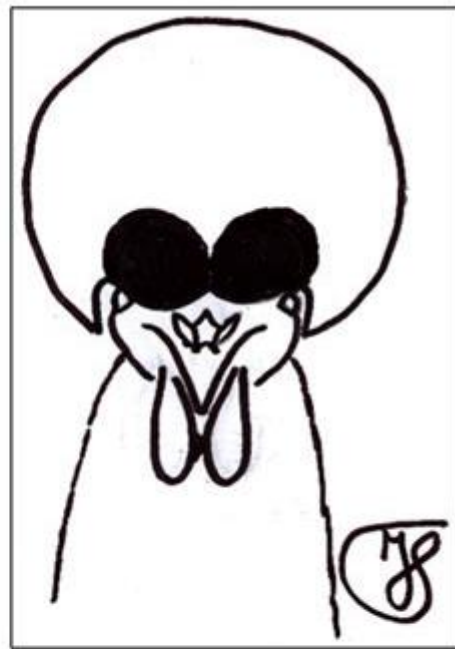


Fig. 2: Hier is het vederbosje geconditioneerd in de vorm van een hart of vlinder. Deze vorm geniet **niet** de voorkeur.

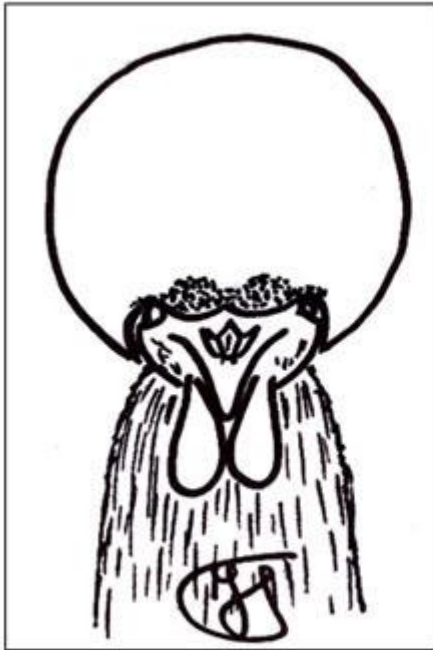


Fig. 3. Zo werden kuiven voorheen geconditioneerd. Alle steunveren werden weggehaald. (Is nu dus niet meer gewenst!)



Fig. 4. Dit is de ideale vorm van het vederbosje. Het ziet er uit als een halve cirkel of krans.

Bij het knippen (conditioneren) van de kuif werken we van achteren naar voren. De enkele zwarte veren in het witte gedeelte van de kuif – bij een zwarte witkuif – worden vlak bij de hoofdhuid afgeknipt. Dit gaat het handigst met een nagelschaartje. Als op deze manier de her en der verspreid staande veren zijn verwijderd, moeten we nog wat zwarte veren voorin de kuif op dezelfde wijze wegknippen, zodat een bescheiden gekleurd vederbosje voor in de kuif ontstaat.

Huisvesting en verzorging

Hollandse Kuifhoenders gedijen het beste in een overdekte ren.

In ons Nederlandse klimaat valt regelmatig een regenbui. Kuifhoenders gaan niet altijd direct schuilen, met als gevolg dat de kuif nat wordt. Een enkele keer is dat geen probleem, maar bij dagenlange regen kan de kuif erg vervuilen van regen en natte ondergrond. Behalve tot vuile kuiven kan dit leiden voor de ogen hangende kuifveren en zelfs tot ontstoken ogen.

Dit is nog niet alles. Het is ook belangrijk om de kuif regelmatig na te kijken op kuifluis. Elke kip heeft af en toe last van ongedierte. Daarom nemen kippen ook graag en regelmatig een stofbad. Kuifhoenders kunnen wat dat betreft de kuif zelf onvoldoende vrijhouden van ongedierte. Een goede en regelmatige controle is belangrijk, want luizen kunnen zich snel vermeerderen. Men hoeft zich daar niet door laten te ontmoedigen. Kuifluis is redelijk makkelijk te verhelpen en te voorkomen. Elke fokker heeft zo zijn eigen oplossing en kan nuttige tips geven. Om die redenen kan men ook het beste kuifhoenders afzonderlijk huisvesten, dat wil zeggen, niet samen met andere rassen! Vooral in de ruitijd – einde van de zomer, als hoenders een nieuw verenkleed krijgen. Hanen verliezen hun pracht en praal en hennen stoppen met het leggen van eieren. Gelukkig geldt dit maar voor enkele weken. Voor een kuifhoen geldt dat ook de kuif zal ruien. Dit blijkt ook vaak nodig omdat de oude veren aan hun einde zijn. Dit vraagt dan van de fokker extra aandacht, omdat de kuif na de rui weer even onder handen moet worden genomen. Teveel donker gekleurde veren in een witte kuif kunnen ook worden weggeknipt.

Niet in de laatste plaats leidt een nieuwe kuif vaak tot enige huidirritatie en laten kuifhoenders zich graag pikken in de kuif. Vooral ander (kuifloze) rassen kunnen dan iets te enthousiast zijn. Met kale plekken op de kuif, of erger, tot gevolg.



Drinkende zwarte witkuifkrielen. Fokker: Luuk Hans.

Voor het overige vragen kuifhoenders geen bijzondere verzorging. Zij eten net als elke kip een gangbaar afgewogen kippenvoermengsel.

Ook met dagelijks schoon drinkwater onderscheiden kuifhoenders zich niet van andere hoenders. Wel is het wenselijk om 'dichte' drinkbakken te gebruiken. Kuifhoenders kunnen zich anders zelf bevuilen met het drinkwater, met de eerder genoemde kuifproblemen vandien. Drinkemmers zoals op bovenstaande foto voldoen daarom het beste.

Conclusies

Het Hollands Kuifhoen is een bijzondere kip. Een eeuwenoud Nederlands cultuurras! Een ras dat veel meer fokkers kan gebruiken. Aan het ras kan het niet liggen. Tam en zachtaardig van karakter. Alleen de bijzondere kuif vraagt enige aandacht.

Kortom, wie durft?



Copyright © 2014

All rights reserved by the Aviculture-Europe Foundation.

Dit is een publicatie uit het online tijdschrift www.aviculture-europe.nl

Nederlandse uitgave ISSN: 1871-6865

U mag deze tekst / foto's niet kopiëren, distribueren, zenden of publiceren zonder schriftelijke toestemming.